

Kiek ins nao bove

Jef Bartelet, VMG 21-08-2013

Raadseltje van de week

In stukken gebroken lag deze Ardense marmarsteen in het depot. Het vroeg heel wat knutselwerk om hem weer heel te krijgen, maar dat was bij beeldhouwer Tycho Flore in goede handen. Het vergulden met bladgoud trouwens ook. Het knalt er nu weer lekker uit.

In het midden van de steen is met lood een (nu afgebroken) 'dok' verankerd die we vanwege de authenticiteit hebben laten zitten. Daar heeft dus iets aan vast gezeten, maar wat?

De herkomst van de steen is jammer genoeg onbekend en ook wie er achter die 'voorstelling' schuil gaat. Want duidelijk is wel dat deze steen te kwalificeren is als huismerk. Een beetje misleidende benaming, want met 'huis' wordt hier geen gebouw bedoeld, maar staat voor 'familie', zoals bv in 'huis van Oranje'. Zo'n merk werd gebruikt om aan te geven: dit is van onze familie, van mij. Te vergelijken met een wapen dus of je zou het ook een paraaf kunnen noemen die met eenvoudige steepjes zelfs door een analfabeet gemakkelijk ergens ingekrast kon worden. In dit geval is de afbeelding een stuk ingewikkelder van vorm met die toegevoegde initialen en gezien de uitvoering in marmer en de zeer ongebruikelijke grootte van 50x35x5 cm denkkelijk toch iets dat thuis hoorde bij een familie van stand. Onderdeel van een ornament? Het kleine huismerksteentje (30x30 cm) uit 1646 en de wapenplaquette met de drie wolscharen komen eveneens uit het depot.

Helaas is ook van deze twee niets bekend, maar dat is geen reden om er niets mee te doen. Ze zullen volgens onderstaand kleurenschema worden opgeknapt. En er zal ijverig gezocht worden naar een mooie plek om deze drie fraaie stenen herplaatst te krijgen, al is het dan niet op het oorspronkelijke (onbekende) adres.

Nagekomen informatie, met dank aan Coen Eggen en Harry Huveneers.

De scharen op de steen zijn droogscheerderscharen, het kenmerkend gereedschap van de droogscheerder, een belangrijk zelfstandig ambacht met, in de steden, een eigen gilde. De droogscheerder knipt met zijn grote vlijmscherpe schaar (er zijn exemplaren bekend van méér dan 1 meter lengte) de vele uit het weefsel stekende losse vezeleinden weg. Zijn schaar, die in ettelijke familie- en stadswapens in West Europa voorkomt, wordt vaak gehouden voor de schaapscheerdersschaar die veel kleiner is en een wezenlijk andere vorm heeft met name v.w.b. de scharende uiteinden.

We hebben hier te maken met een relatief veel voorkomende, midden zeventiende-eeuwse steen. Nog uitgevoerd in de Flachschnitt-techniek uit de renaissance-traditie. De uitdrukkings- en versieringsvormen uit de 16e eeuw bleven in bepaalde milieus en zeker bij oudere opdrachtgevers, nog tot ver in de daarop volgende eeuw in de bouw en toegepaste kunsten, populair. De steen is geen gevelsteen, maar zou een onderdeel van een grafmonument kunnen zijn of, waarschijnlijker, gebruikt zijn als versiering van een schouw.

Het teken met de hoekige lijnen is een huisteken en de twee kapitale letters H zijn ongetwijfeld de initialen van de naam. Het ogenschijnlijk geheimzinnige symbooltje eronder is minder mysterieus dan het lijkt. Er is geen met een dolk doorstoken hart afgebeeld, maar een brandend hart (van liefde, zoals bij de aartsvader Augustinus) waarachter een hartsvanger te zien is. De naam van dit jachtwapen, dat het vangen of nemen van een hart veronderstelt en dat gemakkelijk in de 17e eeuwse emblemata, als zinnebeeld, met de minnejacht in verband gebracht zou kunnen worden, is als men het relateert aan het als eenheid ermee in verband gebrachte, van liefde brandende hart, naar alle waarschijnlijkheid de familienaam of een woordspeling erop. Bijvoorbeeld Henricus Hartsvanger. Een rebusachtige verbeelding van de familienaam hoeft, gezien de tijd dat hij is ontstaan, geen verbazing te wekken.